

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Kž-rz 31/2019-8

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Žarka Dundovića, kao predsjednika vijeća, te Vesne Vrbećić, Dražena Tripala, Ratka Ščekića i dr. sc. Marina Mrčela kao članova vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice Marijane Kutnjak Čaleta kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. D. L., zbog kaznenog djela iz čl. 122. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 93/91., 39/92., 91/92., 31/93. 35/93., 108/95., 16/96. i 28/96. – dalje u tekstu: OKZRH), odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i optuženika podnesenim protiv presude Županijskog suda u Zagrebu od 2. svibnja 2019. godine, br. K-Rz-10/18-87, u sjednici održanoj 6. studenog 2019. godine, u prisutnosti zamjenice Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Gordane Križanić, opt. D. L. i branitelja optuženika L. P.-V., odvjetnika iz Z.,

presudio i riješio je:

I. Djelomično se prihvaća žalba državnog odvjetnika, ukida se pobijana presuda u odluci o troškovima kaznenog postupka te se predmet u tom dijelu upućuje prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

II. Odbijaju se kao neosnovane žalba optuženika, te u ostalom dijelu žalba državnog odvjetnika te se u neukinutom dijelu potvrđuje prvostupanjska presuda.

Obrazloženje

Županijski sud u Zagrebu, presudom od 2. svibnja 2019. godine, br. K-Rz-10/18-87, proglasio je krivim opt. D. L., zbog kaznenog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZRH i na temelju istog zakonskog propisa osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od šest (6) godina, u koju mu je na temelju čl. 45. st. 1. OKZRH uračunato vrijeme lišenja slobode od 30. lipnja 2018. godine, pa nadalje.

Na temelju čl. 148. st. 1. u vezi čl. 145. st. 2. toč. 6. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – odluka Ustavnog suda Republike

Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17. – dalje u tekstu: ZKP/08.) optuženiku je naloženo naknaditi troškove kaznenog postupka u paušalnom iznosu od 1.000,00 kn u roku od 15 dana, računajući od pravomoćnosti presude.

Protiv te presude žali se državni odvjetnik zbog odluke o kazni i troškova kaznenog postupka s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i optuženiku izrekne kazna zatvora u duljem vremenskom trajanju i da mu se naloži da je dužan naknaditi troškove kaznenog postupka u znatno većem iznosu.

Optuženik se žali po branitelju L. P.-V. iz svih žalbenih osnova i predlaže da se pobijana presuda ukine i predmet uputi prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odluku odnosno preinači na način da ga se oslobodi od optužbe, a podredno predlaže da se pobijana presuda preinači na način da mu se izrekne blaža kazna.

Moli da se optuženika i branitelja izvijesti o sjednici vijeća.

Odgovori na žalbe nisu podneseni.

Na temelju čl. 474. st. 1. ZKP/08. spis je prije dostave sucu izvjestitelju, dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Sjednica vijeća održana je u prisutnosti zamjenice Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Gordane Križanić, opt. D. L., čija je nazočnost osigurana putem konferencijskog uređaja te branitelja optuženika, L. P.-V., odvjetnika iz Z..

Žalba državnog odvjetnika je djelomično osnovana, dok žalba optuženika nije osnovana.

Iako u uvodu žalbe optuženik ističe žalbeni osnov bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 1., st. 2. i st. 3. ZKP/08., taj žalbeni osnov ne obrazlaže, osim što u jednom dijelu žalbe navodi da je prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka bezrezervnim prihvaćanjem svjedočkog iskaza Ž. T. o činjenici koja se mogla provjeriti postavljanjem upita nadležnom državnom tijelu. Na taj način optuženik u stvari ističe žalbeni osnov pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja o čemu će više biti riječi kod obrazlaganja tog žalbenog osnova.

S obzirom na navedeno, pobijana presuda je u tom dijelu ispitana samo po službenoj dužnosti na temelju čl. 476. st. 1. toč. 1. ZKP/08. i nije utvrđeno da bi bila ostvarena koja od postupovnih povreda navedenih u toj zakonskoj odredbi.

Nije osnovana žalba optuženika niti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja u kojem dijelu se osporava zaključak prvostupanjskog suda u tri segmenta: da je optuženik imao stvarne i formalne ovlasti nad pripadnicima vojske Republike Srpske koji su osiguravali logor ratnih zarobljenika M., da je zapovijedao da isti tjelesno zlostavljaju zarobljenike, te da je osobno zlostavljao ošt. D. V..

Osporavajući utvrđenje da je imao stvarne ovlasti nad pripadnicima vojne policije, koji su osiguravali unutrašnjost logora M. i istima zapovijedao, optuženik u žalbi tvrdi da je bio

vođa operativnog tima organa bezbjednosti i da nije bio nadređen vojnoj policiji te da to nikada nije bilo niti u bivšoj JNA.

Takvu obranu prvostupanjski sud nije prihvatio imajući prvenstveno u vidu iskaz svjedoka Ž. T., bivšeg majora JNA, komandanta bataljuna vojne policije Split, koji je bio zarobljen kao pripadnik HVO i bio u logoru M., te tamo vidio optuženika koji ga je u nekoliko navrata ispitivao.

Svjedok Ž. T. je iskazao da mu je poznata struktura zapovijedanja u JNA koja je očigledno preuzeta u Republici Srpskoj, što je prvostupanjski sud osnovano prihvatio, s obzirom na raniju pripadnost svjedoka toj vojsci.

U pogledu ovlaštenja optuženika, kao načelnika bezbjednosti u logoru, svjedok je naveo da je optuženik bio nadređen vojnoj policiji, a sve što se dešavalo u logoru, dešavalo se preko vojne policije, izravno ili neizravno.

U to vrijeme vojna policija bila je pod 100%-tnom jurisdikcijom organa bezbjednosti, a organ bezbjednosti je bio pod direktnim zapovjedništvom načelnika bezbjednosti korpusa pa tako i optuženik koji mu je podnosio izvješća.

U konkretnom slučaju vojna policija je pod svojom jurisdikcijom imala unutarnje osiguranje logora ratnih zarobljenika M., a nadređeni im je bio optuženik. Navedeno je potvrđeno i službenim dokumentom koji žalba zanemaruje (list 241-243 spisa) potpisanim po komandantu logora B. P.. Radilo se o "Dužnosti komandira za obezbjeđenje logora ratnih zarobljenika poligona M." u kojem se pod toč. 27. navodi da se zabranjuje vojnim policajcima primjena fizičke sile nad zarobljenicima, bez odobrenja komandanta vojne policije, komandanta logora ili isljednika.

U situaciji kada je optuženik vođa operativnog tima organa bezbjednosti zaduženog i za prikupljanje podataka od ratnih zarobljenika u logoru M., nema sumnje da je optuženik imao stvarne i formalne ovlasti nad podređenim pripadnicima vojske Republike Srpske, koji su osiguravali navedeni logor, kako to osnovano utvrđuje prvostupanjski sud. Stoga osnovano ne prihvaća obranu optuženika da su mu pripadnici vojne policije služili samo za dovođenje i odvođenje ratnih zarobljenika na ispitivanje.

Iz navedenih razloga su neosnovani žalbeni navodi da optuženik nije imao funkciju koja mu se pripisuje, jer je optuženik bio isljednik i sa statusom najvišeg pripadnika organa bezbjednosti u logoru M. te u tom svojstvu imao i stvarne i formalne ovlasti nad vojnom policijom.

Kako je to iskazao svjedok T., B. P. je bio zapovjednik logora M. i nadređen optuženiku pa i vojnoj policiji, što proizlazi i iz ranije citiranog dokumenta međutim, ta činjenica ne oslobađa optuženika od odgovornosti za činjenja za koja je proglašen krivim.

Je li i B. P., zapovjednik logora, koji je također bio nadređen i vojnoj policiji, odgovoran za počinjenje kojeg kaznenog djela, u bilo kojem obliku, nije opravdanje za činjenja samog optuženika pa je stoga osnovano prvostupanjski sud odbio prijedlog obrane da se pribavi odnosni spis, protiv B. P.

Zaključak prvostupanjskog suda nije s uspjehom osporen niti žalbenim navodima optuženika da je svjedočio pred Međunarodnim kaznenim sudom za ratne zločine počinjenje na području bivše Jugoslavije, u predmetima protiv optuženih Srba, kao svjedok optužbe.

Po stavu žalbe, optuženik bi bio procesuiran da je postojala sumnja na počinjenje ratnog zločina, a ne pozivan kao svjedok međutim, pri tome gubi iz vida da su Međunarodni sud i nacionalni sudovi imali usporednu nadležnost za krivično gonjenje osoba za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1. januara 1991. godine, kako to proizlazi iz čl. 9. st. 1. Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, pa status svjedoka u drugim predmetima pred Međunarodnim sudom, nije inkompatibilan sa statusom optuženika pred domicilnim sudom, niti ga činjenica da je bio svjedok pred Međunarodnim sudom oslobađa od kaznene odgovornosti pred domicilnim sudom.

Nije osnovana žalba optuženika niti s obzirom na ostale segmente osporavanja utvrđenja prvostupanjskog suda, da je zapovijedao da se zarobljenici zlostavljaju i da ih je osobno zlostavljao.

U tom dijelu žalbe posebno se osporava iskaz svjedoka D. V. za koji se u žalbi tvrdi da je neistinit i da je mijenjanjem iskaza svjedok pokazao da je sklon lagati.

Svjedok D. V. je bio pripadnik HOS-a i zarobljen je zajedno sa I. M., Z. T. i D. H. na području B. B.. Svi oni su boravili u logoru M. u inkriminiranom periodu, što proizlazi iz dokumentacije Crvenog križa i dopisa Komisije za razmjenu zarobljenika, pa osnovano prvostupanjski sud zaključuje da su imali saznanja o postupanjima u samom logoru i stoga prihvata njihove iskaze kao istinite.

S njima su zarobljeni i N. N. te J. P., a je li zarobljen još netko, nije od značaja, jer kako to zaključuje prvostupanjski sud, logično je da iskazi svjedoka pa tako i svjedoka V. o tome tko je sve tada zarobljen, ne čine te iskaze neistinitima, jer je sigurno da u ratnim uvjetima, neposrednoj vojnoj akciji u oružanom sukobu, pri čemu se nisu svi poznavali, nisu niti mogli imati detaljna saznanja o tome tko u akciji učestvuje, tko je zarobljen, a tu treba imati u vidu i protek vremena od događaja.

Svjedoci su bili suglasni da su u logoru teško fizički zlostavljani, udarani i tučeni u prostorijama u kojima su bili smješteni, a tako i izvan tih prostorija iz kojih su vođeni na ispitivanje.

U odnosu na ispitivanja svjedok D. H. je iskazao da ga je prilikom ispitivanja u prisutnosti ispitivača, koji mu je rekao da u Z. ima suprugu i djecu, a nije sporno da je to bio optuženik, pretukao stražar udarcima rukama i nogama i to kada nije znao odgovor na postavljeno pitanje.

Svjedok I. M., koji je optuženika prepoznao u sudnici, je iskazao da ga je nakon ispitivanja od strane optuženika, stražar pretukao rukama, nogama i palicom, bio je odveden u prostoriju gdje je spajan na struju i seksualno zlostavljan.

S obzirom na takve iskaze svjedoka M. i H., prvostupanjski sud je osnovano prihvatio i iskaz svjedoka V. koji je poslije rata nastojao identificirati i naći ispitivača koji ih je zlostavljao, nakon čega je svjedok podnio protiv optuženika i kaznenu prijavu.

Svjedok V. je iskazao da su ga pred optuženikom, prilikom ispitivanja, stražari u više navrata udarali rukama, nogama, palicama i drugim predmetima, po čitavom tijelu, gurali mu palicu u anus, a i optuženik ga je osobno udarao drškom pištolja po glavi, metalnom stolicom po leđima, čupao mu nokat, te jednom prilikom ga čekićem udario po ruci dok su mu pripadnici vojske Republike Srpske držali tu ruku.

Kako to utvrđuje prvostupanjski sud navedeni svjedoci, iako su ispitivani više puta, u bitnome su iskazivali identično i suglasno, pa te iskaze prihvaća kao vjerodostojne, pa slijedom toga i iskaz svjedoka V., koji je imao odstupanja u iskazima, koja su mu predočena i za koja je, protivno žalbenim navodima, dao prihvatljivo obrazloženje.

Suglasno ranije navedenim svjedocima, iskazivali su i svjedoci F. M. i V. U., koji su zarobljeni kao pripadnici HVO-a, kao i Ž. T. i S. Z. i svi zajedno su dovedeni u logor M.. S. F. M. i V. U. su iskazali da su prilikom ispitivanja u prisutnosti optuženika bili u više navrata pretučeni time da svjedok U. iskazuje da bi pri tome optuženik izašao van, čuvari bi ga pretukli i tada bi se ispitivač vratio u sobu i iskazivao čuđenje što se to dogodilo.

Međutim, kada se ima u vidu iskaz svjedoka M. da je stražar gestikulacijom pitao optuženika da li da ga likvidira i da je optuženik odgovorio da ne i da zna što treba činiti, nakon čega je uslijedilo fizičko zlostavljanje, osnovano prvostupanjski sud zaključuje da se sve događalo upravo po naredbi optuženika koji je imao stvarne i formalne ovlasti nad stražarima, pripadnicima vojne policije.

Stoga je neosnovana žalbena tvrdnja da je svjedok V. sklon lagati, jer iskazivanje o činjenicama koje nisu dokazane, a koje se navode u žalbi, nemaju značaj koji im pridaje žalba, niti je takva teza potvrđena iskazom svjedoka K. na koji se poziva žalba, budući navedeni svjedok nije neposredni očevidac zbivanja u logoru M..

Neosnovano žalba tvrdi da su svjedoci za terećenje optuženika imali materijalni motiv, jer bi pravomoćnošću pobijane presude mogli tražiti odštetu od Republike Hrvatske, budući je to na nivou špekulacije.

O činjenici zlostavljanja ratnih zarobljenika prilikom ispitivanja, iskazivali su i svjedok M. Č., koji je iskazao da su ga obojica ispitivača kod kojih je vođen nekoliko puta ošamarili, F. M. iskazujući da je na samom ispitivanju dobio par puta pendrekom od strane čuvara, u prisutnosti ispitivača. Iskazao je da bi ga udarali palicom kada bi ispitivač bio nezadovoljan odgovorom. Već u logoru je znao ime i prezime optuženika, kao ispitivača, jer mu je to rekao svjedok Ž. T..

S obzirom na navedeno, žalbenim navodima nisu s uspjehom osporeni zaključci prvostupanjskog suda, jer iskaze treba cijiniti kako svakog za sebe, tako i u njihovoj ukupnosti, što je u pobijanoj presudi i učinjeno, a koje zaključke prihvaća i ovaj drugostupanjski sud.

Takav zaključak prvostupanjskog suda optuženik u žalbi bezuspješno pokušava osporiti osporavanjem svakog iskaza pojedinačno, neke od njih i tvrdnjom da ga svjedoci terete, jer da su bili motivirani ljutnjom i srdžbom prema optuženiku kojem očigledno zamjeraju što nije spriječio zlostavljanja.

Dakle, niti sam optuženik u suštini ne osporava zlostavljanja, osim što tvrdi da on nije bio zlostavljač, niti je zlostavljanja zapovijedao, što osnovano nije prihvaćeno s obzirom na iskaz svjedoka T. o stvarnoj i formalnoj ovlasti optuženika, kao vođe operativnog tima organa bezbjednosti u logoru M., nad vojnom policijom odnosno nad podređenim pripadnicima vojske Republike Hrvatske koji su osiguravali navedeni logor ratnih zarobljenika.

Žalbenim navodima se ne osporava da Republika Hrvatska nije učestvovala u ratu u Bosni i Hercegovini međutim, to ne znači da hrvatski državljani kao pripadnici HVO-a i HOS-a, kao u konkretnom slučaju, što je utvrđeno u tijeku postupka, nisu učestvovali u ratu u Bosni i Hercegovini, pa stoga nadležnost hrvatskih sudova nije dovedena u pitanje, neovisno o tome što je djelo počinjeno na teritoriju druge države. Također nije sporno da su navedeni svjedoci, kao pripadnici HOS-a i HVO-a imali status ratnih zarobljenika i samo je to relevantno, kako za ocjenu njihovih iskaza, tako i za primjenu odnosnih ženevskih konvencija, a irelevantno je od koje države primaju mirovinu ili neka druga davanja, kako se to neosnovano navodi u žalbi optuženika, u čemu žalba nalazi i motiv za, po stavu žalbe, neosnovano terećenje optuženika.

S obzirom na sve navedeno, nije osnovana žalba optuženika zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

U uvodu žalbe optuženik navodi da se žali zbog povrede kaznenog zakona iz čl. 469. toč. 1. ZKP/08. međutim, taj žalbeni osnov ne obrazlaže pa je pobijana presuda i u tom dijelu ispitana po službenoj dužnosti, na temelju čl. 476. st. 1. toč. 2. ZKP/08., pri čemu nije utvrđeno da bi na štetu optuženika bio povrijeđen kazneni zakon.

Zbog odluke o kazni žali se državni odvjetnik navodeći da prvostupanjski sud nije u dovoljnoj mjeri uzeo u obzir stupanj povrijeđenosti zaštićenog dobra, te posljedice koje su uslijed toga nastupile. Trebalo je uzeti u obzir da se u konkretnom slučaju radi o izrazito nečovječnom postupanju, broj žrtava teškog zlostavljanja koje je ostavilo trajne posljedice na njihovo psihofizičko zdravlje, kao i činjenicu da je bio druga osoba po važnosti i funkciji u logoru ratnih zarobljenika M..

Zbog odluke o kazni žali se i optuženik, ali niti taj žalbeni osnov ne obrazlaže.

Ispitujući pobijanu presudu u odluci o kazni po žalbama državnog odvjetnika i optuženika, Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao sud drugog stupnja, je utvrdio da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio i ocijenio sve okolnosti koje su od utjecaja na odabir vrste i visine kazne.

Kao olakotno je optuženiku cijenjeno da je ranije neosuđivan kao i da je u razdoblju od 20-tak godina nakon počinjenja djela njegovo ponašanje bilo u skladu sa zakonom, a kao otegotno iznimna kriminalna količina, što je sve rezultiralo kaznom koju prihvaća i ovaj drugostupanjski sud, nalazeći da će se upravo takvom kaznom izraziti društvena osuda zbog

počinjenog kaznenog djela, jačati povjerenje građana u pravni poredak utemeljen na vladavini prava, utjecati na počinitelja i sve druge da ne čine kaznena djela, kroz jačanje svijesti o pogibeljnosti činjenja kaznenih djela i o pravednosti kažnjavanja, što su sve elementi postizanja svrhe kažnjavanja predviđeni zakonom.

Pri tome je prvostupanjski sud imao u vidu ličnost optuženika i stupanj povrede zaštićenog dobra, te posljedice koje su kod žrtava ostale nakon fizičkog zlostavljanja i nečovječnog postupanja, a na koje se sada posebno upire u žalbi državnog odvjetnika koja nije prihvaćena iz ranije navedenih razloga o adekvatnosti izrečene kazne, kao niti žalba optuženika izjavljena iz istog žalbenog osnova.

Osnovano se državni odvjetnik žali zbog odluke o troškovima kaznenog postupka koji su određeni u neadekvatnom paušalnom iznosu, s obzirom na imovinske prilike optuženika te s obzirom na složenost provedenog postupka, dok optuženik uopće nije obvezan na platež stvarnih troškova kaznenog postupka, kao i na trošak branitelja po službenoj dužnosti kojeg je imao u dijelu postupka.

Stoga će prvostupanjski sud u ponovljenom postupku odlučivanja o troškovima kaznenog postupka, potpuno i pravilno utvrditi sve troškove i njihovu visinu, vodeći pri tome računa i o imovinskim prilikama optuženika, nakon čega će donijeti novu i na zakonu osnovanu odluku, koju će i valjano obrazložiti.

Iz svih navedenih razloga prihvaćena je žalba državnog odvjetnika zbog odluke o troškovima kaznenog postupka, dok nije prihvaćena u ostalom dijelu, kao niti žalba optuženika u cijelosti, pa je na temelju čl. 483. st. 1. i čl. 482. ZKP/08. odlučeno kao u izreci.

Zagreb, 6. studenog 2019.

Zapisničar
Marijana Kutnjak Čaleta, v.r.

Predsjednik vijeća
Žarko Dundović, v.r.